

หลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย: ความเป็นไปในปัจจุบันและอนาคต*

เยาวลักษณ์ อยู่เจริญสุข

วันชนะ ทองคำเภา

สังวาลย์ คงจันทร์

สุธาสินี ปิยพสุนทรา

อำนาจ ปักชาสุข

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทยได้ศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีสาขาวิชาภาษาไทยของภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่เปิดสอนอยู่ในปัจจุบัน คือ หลักสูตร พ.ศ. ๒๕๕๒ และหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๔๗ โดยเปรียบเทียบเนื้อหาของหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทยทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งศึกษาทัศนะของอาจารย์ นักศึกษา นายจ้าง และผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่านักศึกษามีความต้องการให้หลักสูตรช่วยส่งเสริมด้านการประกอบอาชีพรวมถึงการบูรณาการความรู้ให้มากขึ้น ในขณะเดียวกันก็พอใจที่หลักสูตรเน้นให้มีการฝึกปฏิบัติที่เข้มข้น อย่างไรก็ตามในเรื่องสื่อการสอนยังต้องการให้มีการพัฒนาให้มีความหลากหลายและทันสมัยอีกมาก ในขณะที่คณาจารย์ยังคงมีความเห็นว่าการให้ความรู้ด้านคุณธรรม ปัญญา และจิตใจต้องการให้บัณฑิตมีความสามารถด้านวิชาการและการประกอบอาชีพควบคู่กันไป โดยให้ความรู้ด้านวิชาการเป็นเรื่องหลัก และส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้จริงและประยุกต์เพื่อการประกอบอาชีพได้ ในด้านของผู้ใช้บัณฑิตนั้นมีความ

*โครงการนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากงบอุดหนุนการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีของภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๔

คาดหวังให้บัณฑิตมีความรู้ควบคู่ไหวพริบปฏิภาณ รู้จักเชื่อมโยงความรู้ข้ามสาขาวิชา รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และยังคาดหวังเพิ่มเติมในเรื่องของจิตสำนึกสาธารณะและการทำงานร่วมกับผู้อื่นด้วย

ในด้านการศึกษาดูเนื้อหาของหลักสูตรพบว่าหลักสูตรทั้งในอดีตและปัจจุบัน ยังคงให้ความสำคัญกับรายวิชาด้านเนื้อหาสาระอันประกอบไปด้วยความรู้ด้านภาษา และวรรณกรรม ส่วนวิชาทักษะและการประยุกต์ความรู้กับศาสตร์ต่างๆ และการประกอบอาชีพยังคงเป็นเรื่องรอง ซึ่งมีทั้งความเหมือนและความต่างกับหลักสูตรของสถาบันอื่นๆ โดยพบว่าหลักสูตรภาษาไทยในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะสร้างความชัดเจนในเรื่องของการพัฒนาผู้เรียนเข้าสู่ทักษะการประกอบอาชีพและการประยุกต์ใช้ความรู้แบบบูรณาการมากขึ้น

ในเชิงนโยบายหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีแนวทางการพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แต่กระนั้นก็ยังต้องพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับกระแสนโยบายการศึกษาสากลในแง่การจัดหลักสูตรที่ใช้ผลลัพธ์เป็นฐานต่อไป

The Curriculum in Bachelor of Arts Program in Thai: Reality and Possibilities

**Yowvalux Yoojaroensuk
Wanchana Tongkhampao
Sangwan Khongchan
Suthasinee Piyapasuntra
Amnat Paksasuk**

Abstract

This study explores the Bachelor of Arts in Thai curriculum, Thammasat University, by comparing the 2004 and 2009 versions with curricula of other institutions. It also surveys the attitudes of lecturers, students, employers and scholars towards the curriculum. The results show that students, while being satisfied with the emphasis on practical sides, suggest more provision of professional grounding, integration of knowledge and up-to-date and assorted teaching materials. Lecturers expected graduates to be strong academically, morally and emotionally; priority should be given to strong academic ability while not putting aside the professional and application abilities for future careers. Employers expected graduates to have knowledge, sagacity, skills for technologies, integration across disciplines, public consciousness and collaboration at work.

The content of the previous and current curricula give much emphasis on language and literature while the aptitude-based, practical-based and professional-based subjects are still less accentuated, which share both similarities and differences with other institutions. The trend of

the new Thai curricula focuses more on professional development and an integration of knowledge.

Regarding the policy, the Thai department aims to develop the Bachelor of Arts Program in Thai according to the Education Act and the National Qualifications Framework for Higher Education and to correspond with the educational trends, which focus on an outcome-based curriculum.

ขอบเขตและการดำเนินงาน

โครงการวิจัยหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทยดำเนินการขึ้นในปีงบประมาณ ๒๕๕๔ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาไทยในอนาคต เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบันและความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง

โครงการวิจัยหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทยเป็นการวิจัยเอกสารและสำรวจทัศนะ โดยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับบริบทของหลักสูตรเกี่ยวกับนโยบายการศึกษาในระดับต่าง ๆ รวมถึงเปรียบเทียบหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทยของคณะศิลปศาสตร์ที่เคยเปิดสอนตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๓๗ ถึงปัจจุบัน โดยเปรียบเทียบโครงสร้างหลักสูตรและเปรียบเทียบกลุ่มรายวิชาที่มุ่งเน้นของหลักสูตรและการแบ่งสาย ในขณะเดียวกันก็เปรียบเทียบหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทยของสถาบันต่าง ๆ ในประเด็นดังกล่าวด้วย สำหรับการสำรวจทัศนะได้ศึกษาจากการทำแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการจัดสัมมนาระดมสมอง โดยผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไปยังผู้เรียนและนายจ้างบัณฑิตหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทยเกี่ยวกับความคาดหวังและความพึงพอใจในความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย และยังสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ทราบถึงทัศนะของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ฉบับปัจจุบัน รวมทั้งจัดสัมมนาระดมสมองเพื่อสำรวจทัศนะของคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เกี่ยวกับทิศทางการกำหนดหลักสูตร

กรอบแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษากรอบแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเรื่องความจำเป็นในการวิจัยหลักสูตร ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหลักสูตร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังจะกล่าวถึงต่อไป

๑. ความจำเป็นในการวิจัยหลักสูตร

ในการพิจารณาพัฒนาหลักสูตรนั้น นักวิชาการด้านหลักสูตรได้ให้ความสำคัญกับการวิจัยหลักสูตรโดยสำรวจสภาพปัญหา ความต้องการ ความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคมและผู้เรียน เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมาย คัดเลือกเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการต่อไป การวิจัยหลักสูตรจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดจุดมุ่งหมายและจัดหลักสูตรให้ถูกต้องตรงกันกับความต้องการของสังคม

๒. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหลักสูตร

นักวิชาการหลายท่านมีมุมมองเกี่ยวกับหลักสูตรและได้ให้ความหมายของคำว่า “หลักสูตร” ไว้หลายทัศนะ ตามทัศนะเดิมมองว่า “หลักสูตร หมายถึง รายวิชาหรือเนื้อหาที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียน” (อรรถ บัวศรี, ๒๕๔๒, น.๓) แต่ความหมายตามทัศนะใหม่มองว่า หลักสูตรไม่ใช่เนื้อหาที่กำหนดไว้ แต่จะเน้น “ประสบการณ์” ที่ผู้เรียนจะได้รับ กล่าวคือ “หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้งในด้านร่างกาย สังคม ปัญญา และจิตใจ” (Crow and Crow, 1962, p.250)

นอกจากนั้นได้มีผู้เปรียบเทียบหลักสูตรไว้ว่าหลักสูตรทำงานเหมือนแบบพิมพ์เขียวของบ้าน (Blue Print) กล่าวคือ แบบพิมพ์เขียวของบ้าน (Blue Print) แสดงถึงโครงสร้างและองค์ประกอบของบ้าน เป็นข้อกำหนดต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างบ้าน เอกสารหลักสูตรก็มีลักษณะเช่นเดียวกับแบบพิมพ์เขียวของบ้าน คือเป็นโครงสร้างองค์ประกอบ และข้อกำหนดต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การสอนให้กับผู้เรียน (อรรถ บัวศรี, ๒๕๔๒, น.๖-๗)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า การกำหนดนิยามของหลักสูตรมีแนวโน้มมุ่งไปที่แผนในการจัดประสบการณ์มากกว่าตัวประสบการณ์หรือมวลประสบการณ์ นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับความหมายของหลักสูตร คือได้เปลี่ยนจากเนื้อหาสู่ประสบการณ์ที่ผู้เรียนจะได้รับ และขอบเขตของหลักสูตรได้เปลี่ยนจากมวลประสบการณ์โดยตรงเป็นเพียงแผนหรือข้อกำหนด

๓. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษารายงานการวิจัยเอกสารเรื่องหลักเกณฑ์และรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่พึงประสงค์ในระดับปริญญาตรีโดยทบวงมหาวิทยาลัย (วินัย วีระวัฒนานนท์, ๒๕๔๓) เสนอตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ๒๕๔๒ รายงานการวิจัยดังกล่าวได้วิเคราะห์แนวคิดต่างๆ ที่น่าสนใจ เช่น แนวทางการปฏิรูปการอุดมศึกษา ข้อมูลภาวะปัจจุบัน ความเคลื่อนไหวของแนวคิดการจัดการอุดมศึกษา เป็นต้น เมื่อวิเคราะห์แนวคิดต่างๆ แล้วก็นำมาสังเคราะห์เพื่อเสนอหลักเกณฑ์และรูปแบบในการพัฒนาหลักสูตร

ผลการศึกษารายงานดังกล่าวพบว่าหลักสูตรที่ดีควรมีจุดมุ่งหมาย ๕ ประการ ได้แก่ สร้างคนที่มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ คือ มีทักษะชีวิตและสังคม มีคุณธรรมจริยธรรม สร้างคนให้มีความพร้อมทางสติปัญญา เป็นผู้บริโภคที่ฉลาด รู้จักใช้ความคิดขั้นสูง เสริมทักษะด้านเครื่องมือการเรียนรู้ในสังคมข้อมูลข่าวสาร มองให้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาและเอกลักษณ์ท้องถิ่น และพัฒนาความเป็นสากล ทัดเทียมทางวิชาการ

โครงสร้างของหลักสูตรควรประกอบไปด้วยวิชาหลักหรือวิชาแกนของหลักสูตร (general core course) ผลการศึกษาพบว่า วิชาหลักหรือวิชาแกนของหลักสูตรไม่ควรกำหนดอยู่เฉพาะชั้นปีต้นๆ เท่านั้น แต่ควรกระจายอยู่ในทุกชั้นปี นอกจากนี้ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจเฉพาะของตนเองตามความถนัดของผู้เรียน (concentration areas) และวิชาเลือกควรมีความหลากหลาย (co-curricular) คือการนำหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกันมาประยุกต์เข้าด้วยกัน (electives) เช่น การสอนวิชาการเขียนเพื่อสื่อสารมวลชน อาจจะทำให้ผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญด้านสื่อสารมวลชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสอนด้วย เป็นต้น และที่สำคัญยิ่งคือจำเป็นต้องแทรกคุณธรรมในแต่ละโครงสร้างหลักสูตรด้วย

การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอนควรคำนึงความยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ โดยต้องเน้นวิชาความรู้กับชีวิตจริงและคำนึงความต่างระหว่างบุคคลส่วนในการประเมินมาตรฐานหลักสูตรนั้นควรคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ควรมีการประเมินมาตรฐานหลักสูตรอยู่เสมอ การประเมินหลักสูตรควรอาศัยข้อมูลจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ควรมีตัวบ่งชี้มาตรฐานคุณภาพ และควรสร้างความพร้อมให้รองรับกับหลักสูตรนานาชาติด้วย

บริบทของหลักสูตร

บริบทของหลักสูตรในระดับโลกจะขอกกล่าวถึงแนวโน้มที่น่าสนใจจากแนวคิดด้านการศึกษากองค์การศึกษาโลก ๒ องค์กร ได้แก่ องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO ย่อมาจาก United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) และองค์การรัฐมนตรีการศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO ย่อมาจาก Southeast Asian Ministers of Education Organization) ในระดับชาติจะศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในลำดับสุดท้ายคือกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (มคอ.) ซึ่งสะท้อนการบริหารจัดการในระดับองค์กร

๑. แนวโน้มที่น่าสนใจเกี่ยวกับแนวคิดด้านการศึกษาในสังคมโลก

จากการศึกษาข้อมูลองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (๒๕๕๔) และองค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (๒๕๕๔) พบคำสำคัญที่น่าสนใจ ๓ คำที่จะนำไปสู่แนวโน้มที่น่าสนใจเกี่ยวกับแนวคิดด้านการศึกษาในสังคมโลก ได้แก่ Education for All, Inclusive Education และ Outcome Base Education

Education for All หรือ การศึกษาเพื่อปวงชนและปวงชนเพื่อการศึกษา ปรากฏเป็นแนวคิดสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ด้วย โดยมีเนื้อหากล่าวถึงการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน เป็นที่มาของแนวคิดการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปี ครูอำนวยการให้นักเรียนเกิดการ

ใฝ่รู้อยู่เสมอ เพื่อให้ความรู้ติดตัวตลอดไป และเผยแพร่ไปสู่ผู้ปกครอง โดยที่ผู้ปกครองจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้ได้รู้ทันโลก อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข แนวคิดการศึกษาเพื่อปวงชนและปวงชนเพื่อการศึกษาในบริบทไทยนั้นเห็นได้จากความพยายามเพื่อหาหนทางบรรลุ “ปฏิญญาจอมเทียน” ปี พ.ศ. ๒๕๓๓ (น้ำชาติ, ๒๕๕๓; ผู้จัดการออนไลน์, ๒๕๕๔) นอกจากนี้การประชุมสามัญประจำปีของยูเนสโก ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๓ มีมติเห็นชอบให้ไทยจัด Education for All 2011 นั้น ส่งผลให้เกิดแนวคิดที่จะให้มีการศึกษาภาคบังคับทั่วถึงในปี ค.ศ. ๒๐๕๕

ณ ขณะนี้เห็นว่าประเทศไทยเข้าสู่ทศวรรษที่สองแห่งการปฏิรูปการศึกษาโดยมุ่งเน้นว่าคนไทยยุคใหม่ต้องเก่ง ดี มีความสุข และภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย ครูยุคใหม่ต้องมีบทบาทใหม่ มีสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ใหม่ ระบบบริหารจัดการยุคใหม่ เช่น ขยายโครงการเรียนฟรี ๑๕ ปี ให้ผู้พิการทั่วประเทศได้เรียนฟรีจนถึงระดับปริญญาตรี เป็นต้น

Inclusive Education หรือ การศึกษาแบบเรียนร่วม (จวีรวรรณ โยคิน, ๒๕๕๓) แนวคิดดังกล่าวกล่าวถึงปรัชญาว่าด้วยความยุติธรรมในสังคม (Social Justice) กล่าวคือเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การคืนสู่สภาวะปกติ (Normalization) กล่าวถึงจัดสภาพการณ์ใด ๆ เพื่อให้ผู้ที่มีความบกพร่องสามารถได้รับบริการเช่นเดียวกับคนปกติ นอกจากนี้ยังต้องการสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment) ส่วนการเรียนรู้ (Learning) มีความเชื่อว่า เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ไม่ว่าเด็กนั้นจะเป็นเด็กปกติหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยไม่จำเป็นต้องเข้าโรงเรียนพิเศษเฉพาะความพิการ (Special Education) ดังที่มีกลุ่มนักการศึกษาทดลองให้เด็กพิการเข้าไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ (Integrated Education) พบว่าผลสัมฤทธิ์ของเด็ก ๒ กลุ่มไม่มีความแตกต่างกัน และยังพบอีกว่าเด็กที่เรียนร่วมนั้นมีทักษะทางสังคมดีกว่าเด็กที่อยู่ในโรงเรียนพิเศษเสียอีก

Outcome Base Education หรือ การจัดหลักสูตรที่ใช้ผลลัพธ์เป็นฐาน (วาริรัตน์ แก้วอุไร และคณะ, ๒๕๔๗, น.๔๖) มุ่งคำนึงถึงการกำหนดการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมุ่งให้ผู้เรียนแสดงออกได้ว่าตน “เรียนรู้” แล้วบรรลุผลลัพธ์ขณะจบการศึกษาได้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ เน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ เน้นความหลากหลายในการนำไป

ปฏิบัติ และมุ่งยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนรู้โดยมีการผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างมีสัดส่วนสมดุลกัน เหล่านี้เพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๒. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติมในปี ๒๕๔๔ ต่อมา ยังมีแก้ไขอีก ๒ ครั้ง คือ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ มีสาระสำคัญดังนี้

การจัดการศึกษาให้ยึดหลักสำคัญคือต้องเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ต้องให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ต้องให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ในส่วนการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมนั้นต้องให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง เนื้อหาในร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับหลักสูตรวิชาภาษาไทยได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ความรู้ด้านภาษาจะต้องได้รับการเน้นย้ำให้ใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องเป็นสำคัญด้วย

เป้าหมายที่พึงประสงค์ในสาระของหลักสูตรที่กล่าวไว้ในพระราชบัญญัติเน้นว่าต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งวิชาการและวิชาชีพ ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคมโดยเฉพาะสำหรับหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะต้องมีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพขั้นสูง รวมไปถึงการค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม

๓. กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มคอ.) หรือ Thai Qualifications Framework for Higher Education/TQF: HEd มีแนวคิดสำคัญ กล่าวคือ (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, ๒๕๕๕) เป็นเครื่องมือในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยการแสดงระบบคุณวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษาใน

มาตรฐานระดับประเทศ เป็นที่ให้ความมั่นใจในประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาซึ่งประกอบด้วย สิ่งที่แสดงระดับคุณวุฒิ แสดงความเชื่อมโยงต่อเนื่องจากคุณวุฒิระดับหนึ่งไปสู่ระดับที่สูงขึ้น การแบ่งสาขาวิชา มาตรฐานผลการเรียนรู้ของแต่ละระดับคุณวุฒิ ต้องเพิ่มสูงขึ้นตามระดับของคุณวุฒิ ปริมาณการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเวลาที่ต้องใช้ ลักษณะของหลักสูตรในแต่ละระดับคุณวุฒิ การเปิดโอกาสในการเทียบโอนผลการเรียนรู้จากประสบการณ์ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มคอ.) มีหลักการสำคัญคือ เป็นเครื่องมือในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ใช้ประกันคุณภาพบัณฑิตเป็นมาตรฐานขั้นต่ำเชิงคุณภาพ ให้ประมวญกฎเกณฑ์และประกาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเข้าไว้ด้วยกันและเชื่อมโยงให้เป็นเรื่องเดียวกัน ให้เป็นเครื่องมือการสื่อสารในกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น นักศึกษา ผู้ปกครอง ไปจนถึงผู้ประกอบการ ชุมชน สังคม และสถาบันอื่น ๆ มีเป้าหมายเพื่อให้คุณวุฒิหรือปริญญาของประเทศไทยเป็นที่ยอมรับและเทียบเคียงกันได้ทั้งในและต่างประเทศ เน้นส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

มาตรฐานผลการเรียนรู้ (Domains of Learning) ของคุณวุฒิประเทศไทย มีอย่างน้อย ๕ ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม (Ethics and Morals) ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal Skills and Responsibility) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Numerical, Communication and Information Technology Skills)

ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร

ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรในงานวิจัยนี้แบ่งเป็น ๓ ส่วนหลัก ได้แก่ ความคิดเห็นของนักศึกษา คณาจารย์ และนายจ้าง โดยทำในลักษณะการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

๑. ความคิดเห็นของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การสำรวจความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาเอกภาษาไทย ปีการศึกษา ๒๕๕๓ มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ๓๕ คน แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม คือ นักศึกษาวิชาเอกภาษาไทยชั้นปีที่ ๔ จำนวน ๑๖ คน ซึ่งแสดงความคิดเห็นต่อหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๔๗ นักศึกษาวิชาเอกภาษาไทยชั้นปีที่ ๓ จำนวน ๑๙ คน ซึ่งแสดงความคิดเห็นต่อหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๕๒ ทั้งนี้ จำนวนรายวิชาในหลักสูตร ๒๕๕๒ มีจำนวนรายวิชามากกว่าหลักสูตร ๒๕๔๗ จำนวน ๙ รายวิชา เนื้อหาวิชาที่เพิ่มขึ้นมีทุกกลุ่มวิชา ทั้งภาษา วรรณกรรม การศึกษาและการสอน และประยุกต์ศาสตร์ นอกจากนั้นยังเพิ่มกลุ่มวิชาชีพอีก ๑ รายวิชาด้วย

คำถามของแบบสอบถามนั้นสังเคราะห์มาจากความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหลักสูตร การสำรวจงานวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบหลักสูตรที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของบริบทของหลักสูตรซึ่งล้วนแต่เป็น “อุดมคติ” ของหลักสูตรที่ดีโดยจะนำมาพิจารณาเทียบเคียงว่านักศึกษามองมาตรฐานของหลักสูตรปัจจุบันว่าใกล้เคียงกับ “หลักสูตรในอุดมคติ” เพียงใด

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ส่วนละ ๓๐ ข้อ ส่วนแรกสอบถามความคาดหวังที่มีต่อหลักสูตร ส่วนที่ ๒ สอบถามความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร ทั้งนี้เนื้อหาของคำถามในการสอบถามความคาดหวังและความพึงพอใจจะเป็นประเด็นเดียวกันทั้ง ๓๐ ข้อ แบ่งออกเป็น ๔ เรื่อง ได้แก่ นโยบายและการประกันคุณภาพการศึกษา (ข้อ ๑-๑๒) จุดเน้นของหลักสูตร (ข้อ ๑๓-๒๔) การจัดการเรียนการสอนและการวัดผล (ข้อ ๒๕-๒๙) และความพอใจที่ได้เรียนในสาขาวิชาภาษาไทย (ข้อ ๓๐) ได้ผลดังนี้

๑.๑ ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาเอกภาษาไทยชั้นปีที่ ๓

ความคิดเห็นแบ่งเป็น ๔ เรื่อง ตามเนื้อหาของคำถามในแบบสอบถาม ดังนี้

๑.๑.๑ ความคิดเห็นต่อนโยบายและการประกันคุณภาพการศึกษา

นักศึกษาชั้นปีที่ ๓ คาดหวังเกี่ยวกับนโยบายและการประกันคุณภาพการศึกษาของหลักสูตรค่อนข้างมาก จากคำถาม ๑๒ เรื่อง มี ๑๑ เรื่องที่นักศึกษาตอบว่าคาดหวังมาก คือ เรื่องการเข้าใจนโยบายและวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการ

สอนก่อนเข้าเรียน การเห็นความสำคัญของการเรียนรู้และใฝ่หาความรู้ด้วยตนเอง การพัฒนาให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การปฏิบัติอย่างเสมอภาคในการเรียน การคำนึงถึงศักยภาพ ความต้องการ และความจำเป็นในการพัฒนาตนเอง การคำนึงถึงความสนใจและความถนัด การได้เรียนรู้จากการปฏิบัติและประสบการณ์จริง การมีบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และสื่อการสอนที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ การพัฒนาให้มีความรับผิดชอบ มีวินัย และตรงต่อเวลา การมีทักษะในการสื่อสารและการนำเสนอผลงาน และการมีทักษะการใช้เทคโนโลยี

สำหรับทักษะเกี่ยวกับความพึงพอใจนั้นพบว่าในภาพรวมนักศึกษาชั้นปีที่ ๓ พพอใจนโยบายและการประกันคุณภาพการศึกษามากในทุกเรื่อง ทั้งเรื่องการเข้าใจนโยบายและวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนก่อนเข้าเรียน การเห็นความสำคัญของการเรียนรู้และใฝ่หาความรู้ด้วยตนเอง การพัฒนาให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การปฏิบัติอย่างเสมอภาคในการเรียน การคำนึงถึงศักยภาพ ความต้องการ และความจำเป็นในการพัฒนาตนเอง การคำนึงถึงความสนใจและความถนัด การได้เรียนรู้จากการปฏิบัติและประสบการณ์จริง การมีบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และสื่อการสอนที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ การพัฒนาให้มีความรับผิดชอบ มีวินัย และตรงต่อเวลา การมีทักษะในการสื่อสารและการนำเสนอผลงาน การมีทักษะการใช้เทคโนโลยี และการมีทักษะในการประกอบอาชีพ

๑.๑.๒ ความคิดเห็นต่อจุดเน้นของหลักสูตร

นักศึกษาชั้นปีที่ ๓ คาดหวังเกี่ยวกับจุดเน้นของหลักสูตรมาก ในคำถาม ๑๒ เรื่อง มี ๑ เรื่องที่นักศึกษาคาดหวังมากที่สุด ได้แก่ การมุ่งเน้นให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพเป็นสำคัญ นอกจากนี้ที่นักศึกษาคาดหวังในระดับมาก มี ๑๐ เรื่อง ได้แก่ การมุ่งเน้นให้มีความสามารถทางวิชาการเป็นสำคัญ การกำหนดจำนวนวิชาบังคับ บังคับเลือก และวิชาเลือกอย่างเหมาะสม การมีความรู้วิชาในหมวดภาษา การฝึกฝนให้มีทักษะและความสามารถในการวิชาหมวดภาษา ความคาดหวังเนื้อหาวิชาในหมวดภาษา การมีความรู้เนื้อหาวิชาในหมวดวรรณกรรม การฝึกฝนให้มีทักษะและความสามารถในการวิชาหมวดวรรณกรรม การมีความรู้เนื้อหาวิชาในหมวดบูรณาการ การฝึกฝนให้มีทักษะและความสามารถในการวิชาหมวดบูรณาการ และความคาดหวังเนื้อหาวิชาในหมวด

บูรณาการ ทั้งนี้ ๑ เรื่องที่นักศึกษาคาดหวังน้อย ได้แก่ ความคาดหวังเนื้อหาวิชาในหมวดวรรณกรรม

ผลการศึกษาดังนี้แสดงให้เห็นว่านักศึกษารุ่นปี ๓ คาดหวังน้อยเกี่ยวกับวิชาในหมวดวรรณกรรม ในขณะที่คาดหวังมากกับการศึกษาวิชาในหมวดภาษาและบูรณาการ

สำหรับความพึงพอใจเกี่ยวกับจุดเน้นของหลักสูตรพบว่าในภาพรวมพอใจมาก ไม่ว่าจะเป็นการมุ่งเน้นให้มีความสามารถทางวิชาการเป็นสำคัญ การมุ่งเน้นให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพเป็นสำคัญ การกำหนดจำนวนวิชาบังคับ บัณฑิตเลือก และวิชาเลือกอย่างเหมาะสม การมีความรู้วิชาในหมวดภาษา การฝึกฝนให้มีทักษะและความสามารถในการวิชาหมวดภาษา ความคาดหวังเนื้อหาวิชาในหมวดภาษา การมีความรู้เนื้อหาวิชาในหมวดวรรณกรรม การฝึกฝนให้มีทักษะและความสามารถในการวิชาหมวดวรรณกรรม ความคาดหวังเนื้อหาวิชาในหมวดวรรณกรรม การมีความรู้เนื้อหาวิชาในหมวดบูรณาการ การฝึกฝนให้มีความทักษะและความสามารถในการวิชาหมวดบูรณาการ และความคาดหวังเนื้อหาวิชาในหมวดบูรณาการ

กล่าวได้ว่านักศึกษารุ่นปี ๓ ให้ความสนใจความสามารถในการประกอบอาชีพมากกว่าความสามารถทางวิชาการ อย่างไรก็ตามความพึงพอใจที่มีต่อทั้งความสามารถในการประกอบอาชีพและความรู้ทางวิชาการก็ยังไม่สัมฤทธิ์ผล

๑.๑.๓ ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนและการวัดผล

นักศึกษาคาดหวังเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลมาก ทั้งเรื่อง การให้มีวิธีและกิจกรรมการสอนที่ช่วยให้มีความสามารถทางวิชาการ การเปิดโอกาสให้ลงมือปฏิบัติจริง การเสริมประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การวัดผลอย่างเที่ยงตรงและยุติธรรม และการผลิตสื่อการสอนที่หลากหลายและทันสมัย

ส่วนความพึงพอใจนั้นพบว่านักศึกษารุ่นปี ๓ พอใจกับการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลของหลักสูตรในระดับมากเช่นเดียวกัน

๑.๑.๔ ความคิดเห็นต่อการได้เรียนในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๕๒ สาขาวิชาภาษาไทย

นักศึกษาชั้นปีที่ ๓ คาดหวังมากจากการเรียนในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต พ.ศ. ๒๕๕๒ สาขาวิชาภาษาไทย ที่คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อย่างไรก็ตามก็มีความพึงพอใจมากเช่นกัน

๑.๒ ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาเอกภาษาไทยชั้นปีที่ ๔

ความคิดเห็นแบ่งเป็น ๔ เรื่อง ตามเนื้อหาของคำถามในแบบสอบถาม ดังนี้

๑.๒.๑ ความคิดเห็นต่อนโยบายและการประกันคุณภาพการศึกษา

นักศึกษาชั้นปีที่ ๔ คาดหวังเกี่ยวกับนโยบายและการประกันคุณภาพการศึกษามาก จาก ๑๒ เรื่อง มี ๕ เรื่องที่นักศึกษาคาดหวังมากที่สุด คือ การพัฒนาให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การคำนึงถึงศักยภาพ ความต้องการ และความจำเป็นในการพัฒนาตนเอง การคำนึงถึงความสนใจและความถนัด การได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ และประสบการณ์จริง และการมีทักษะในการประกอบอาชีพ ส่วนที่เหลืออีก ๗ เรื่อง นักศึกษาคาดหวังในระดับมาก คือ การเข้าใจนโยบายและวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนก่อนเข้าเรียน การเห็นความสำคัญของการเรียนรู้และใฝ่หาความรู้ด้วยตนเอง การปฏิบัติอย่างเสมอภาคในการเรียน การมีบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และสื่อการสอนที่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ การพัฒนาให้มีความรับผิดชอบ มีวินัย และตรงต่อเวลา การมีทักษะในการสื่อสารและการนำเสนอผลงาน และการมีทักษะการใช้เทคโนโลยี

ส่วนความพึงพอใจนั้นพบว่านักศึกษาชั้นปีที่ ๔ พอใจนโยบายและการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมาก ในทุก ๆ เรื่อง

๑.๒.๒ ความคิดเห็นต่อจุดเน้นของหลักสูตร

นักศึกษาชั้นปีที่ ๔ คาดหวังเกี่ยวกับจุดเน้นของหลักสูตรมากทั้ง ๑๒ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการมุ่งเน้นให้มีความสามารถทางวิชาการเป็นสำคัญ การมุ่งเน้นให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพเป็นสำคัญ การกำหนดจำนวนวิชาบังคับ บังคับเลือก และวิชาเลือกอย่างเหมาะสม การมีความรู้วิชาในหมวดภาษา การฝึกฝนให้มีทักษะและความสามารถในการวิชาหมวดภาษา ความคาดหวังเนื้อหาวิชาในหมวดภาษา การมีความรู้เนื้อหาวิชาในหมวดวรรณกรรม การฝึกฝนให้มีทักษะและความสามารถ

ในวิชาหมวดวรรณกรรม ความคาดหวังเนื้อหาวิชาในหมวดวรรณกรรม การมีความรู้เนื้อหาวิชาในหมวดบูรณาการ การฝึกฝนให้มีความทักษะและความสามารถในการบูรณาการ และความคาดหวังเนื้อหาวิชาในหมวดบูรณาการ

ผลการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่านักศึกษาชั้นปีที่ ๔ คาดหวังว่าจะมีความรู้เกี่ยวกับวิชาในหมวดภาษา วรรณกรรม และบูรณาการเท่า ๆ กัน และยังหวังให้มีการฝึกฝนให้มีความทักษะและความสามารถในการบูรณาการ แต่ทั้งนี้ นักศึกษาคาดหวังเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาในหมวดภาษาน้อยที่สุด

สำหรับความพึงพอใจนั้นพบว่านักศึกษาชั้นปีที่ ๔ พอใจกับจุดเน้นของหลักสูตรในระดับมากทั้ง ๑๒ เรื่อง ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักศึกษาชั้นปีที่ ๔ ก็เน้นความสามารถในการประกอบอาชีพมากกว่าความสามารถทางวิชาการ เช่นเดียวกับนักศึกษาชั้นปีที่ ๓ อย่างไรก็ตามความพึงพอใจที่มีต่อความสามารถในการประกอบอาชีพนั้นมีค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยกว่าความคาดหวัง ในทางกลับกันความสามารถทางวิชาการนั้นมีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากกว่าความคาดหวังที่ตั้งไว้ แสดงว่านักศึกษาชั้นปีที่ ๔ พอใจกับความสามารถทางวิชาการที่ได้รับ นอกจากนี้ นักศึกษาชั้นปีที่ ๔ ยังพึงพอใจกับการเรียนในหมวดภาษาที่ช่วยฝึกฝนให้มีความทักษะและความสามารถตรงตามที่ต้องการอีกด้วย

๑.๒.๓ ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนและการวัดผล

นักศึกษาชั้นปีที่ ๔ คาดหวังเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลของหลักสูตรในระดับมาก ใน ๕ เรื่อง มี ๑ เรื่องที่นักศึกษาคาดหวังมากที่สุด ได้แก่ การวัดผลอย่างเที่ยงตรงและยุติธรรม ส่วนอีก ๔ เรื่องที่นักศึกษาคาดหวังในระดับมาก คือ การมีวิธีและกิจกรรมการสอนที่ช่วยเพิ่มความสามารถทางวิชาการ การเปิดโอกาสให้ลงมือปฏิบัติจริง การเสริมประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร และการผลิตสื่อการสอนที่หลากหลายและทันสมัย

สำหรับความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลของหลักสูตรนั้นพบว่านักศึกษาชั้นปีที่ ๔ พอใจในระดับมาก ในทุกเรื่องที่สอบถาม

๑.๒.๔ ความคิดเห็นต่อการที่ได้เรียนในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย พ.ศ. ๒๕๕๗

นักศึกษาชั้นปีที่ ๔ คาดหวังการเรียนในหลักสูตรนี้มากที่สุด ส่วนความพึงพอใจพบว่านักศึกษาชั้นปีที่ ๔ พึงพอใจในระดับมากเท่านั้น ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังกับความพึงพอใจพบว่านักศึกษายังไม่สมความคาดหวังจากการเรียนในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย เนื่องจากปรากฏว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนของความคาดหวังมีค่าน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนของความพึงพอใจ

ข้อสังเกตที่ได้จากแบบสอบถามข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นความแตกต่างของความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อหลักสูตรทั้งสองหลักสูตร และช่วยให้เห็นทักษะที่มีต่อหลักสูตรปัจจุบันชัดเจนขึ้น สรุปได้ ๓ ด้านดังนี้ ด้านที่หนึ่ง ในด้านนโยบายและการประกันคุณภาพ พบว่านักศึกษาทั้ง ๒ ชั้นปี ต้องการทราบนโยบายและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรก่อนจะเข้าเรียน โดยต้องการให้หลักสูตรคำนึงถึงความต้องการ ข้อจำกัด และศักยภาพของนักศึกษา และต้องการให้การเรียนในหลักสูตรช่วยให้นักศึกษามีความสามารถในการประกอบอาชีพ ด้านที่สอง ในด้านจุดเน้นของหลักสูตร พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ ๓ ต้องการให้หลักสูตรเน้นความสามารถในการประกอบอาชีพมากกว่าความสามารถทางวิชาการ ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ ๔ ต้องการเน้นทักษะทั้ง ๒ ด้าน แต่ให้ความสำคัญที่ทักษะอาชีพมากกว่า แต่นักศึกษาทั้ง ๒ ชั้นปี ล้วนสนใจวิชาสายบูรณาการมากที่สุด โดยนักศึกษายังต้องการให้วิชาสายภาษา วรรณกรรม และบูรณาการพัฒนาด้านเนื้อหาวิชาและทักษะที่ได้จากการเรียน อย่างไรก็ตามนักศึกษายังไม่พอใจสัดส่วนของวิชาบังคับ บังคับเลือก และวิชาเลือก และสุดท้ายด้านที่สาม คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลนั้น นักศึกษาทั้ง ๒ ชั้นปีต่างเห็นตรงกันว่ากิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตรเปิดโอกาสให้ได้ลงมือฝึกปฏิบัติอย่างเข้มข้นแล้ว ส่วนวิธีและกิจกรรมการสอนที่ช่วยให้มีความสามารถทางวิชาการนั้น นักศึกษาชั้นปีที่ ๓ พึงพอใจ ในขณะที่นักศึกษาชั้นปีที่ ๔ ยังไม่พึงพอใจ และนักศึกษาทั้ง ๒ ชั้นปียังไม่พึงพอใจกับวิธีการวัดผล อย่างไรก็ตามนักศึกษาเห็นว่าภาควิชาภาษาไทยควรผลิตสื่อการสอนที่ทันสมัยและมีความหลากหลาย

๒. ความคิดเห็นของคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตรมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การสำรวจครั้งนี้อาศัยแบบสอบถามชนิดปลายเปิด แบ่งคำถามเป็น ๔ ข้อ กล่าวถึงประเด็นต่าง ๆ คือ หนึ่ง เรื่องความเคร่งครัดในการกำหนดคุณภาพการศึกษา สอง เรื่องความมุ่งมั่นเกี่ยวกับความสามารถของบัณฑิต สาม เรื่องการกำหนดวิชาบังคับ บังคับเลือก และวิชาเลือก และสี่ เรื่องความมุ่งมั่นในกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้วิจัยพอประมวลทัศนะได้ดังนี้

๒.๑ ความเคร่งครัดในการกำหนดคุณภาพการศึกษา

คณาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ควรเคร่งครัดในการกำหนดคุณภาพการศึกษาด้าน “ความรู้” มากที่สุด รองลงมาคือ ด้าน “คุณธรรม” “สติปัญญา” และ “จิตใจ” ตามลำดับ โดยให้เหตุผลว่าความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานต่อการก่อให้เกิดสติปัญญา ทั้งนี้ผู้เรียนควรมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาวิชาอย่างแท้จริงและควรมีความรู้รอบด้านเพื่อนำไปประกอบอาชีพ ส่วนเรื่องคุณธรรมนั้นก็มีความสำคัญ เพราะในการประกอบอาชีพจำเป็นต้องมีคุณธรรมไม่ว่าจะเป็นความซื่อสัตย์ ความตรงต่อเวลา หรือความมีน้ำใจ ควบคู่ไปกับความรู้ เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น องค์กรประสบความสำเร็จ เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

๒.๒ ความมุ่งมั่นเกี่ยวกับความสามารถของบัณฑิต

คณาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ควรเน้นให้บัณฑิตมีความสามารถทั้งทางวิชาการและการประกอบอาชีพ กล่าวคือ บัณฑิตต้องมีความสามารถทางวิชาการเพียงพอและเหมาะสมกับการนำไปประกอบอาชีพ โดยต้องมีความรู้และมีทักษะในการทำงาน เพราะจะได้เป็นที่ยอมรับในสังคมเพื่อนร่วมงาน และหัวหน้างาน ทั้งนี้หากมีความสามารถทางวิชาการเพียงอย่างเดียวแต่ไม่เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพก็ไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม มีผู้เสนอว่าหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ควรเน้นให้บัณฑิตมีความสามารถทางวิชาการเป็นสำคัญคือต้องให้นักศึกษามีความรู้เป็นหลัก เนื่องจากเป็นความคาดหวังของนายจ้าง ส่วนเรื่องวิชาชีพเป็นเรื่องรองตามแนวทางการศึกษาของคณะศิลปศาสตร

๒.๓ การกำหนดวิชาบังคับ บังคับเลือก และวิชาเลือก

คณาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ควรมีวิชาบังคับทั้งสายภาษา วรรณคดีหรือวรรณกรรม และสาขานุกรณการหรือภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติอย่างสมดุลกันเพื่อจะได้เป็นพื้นฐานความรู้และเป็นฐานในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อตามความถนัด ตลอดจนนำไปสู่การเลือกวิชาเลือกตามความสนใจที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล ทั้งนี้มีผู้เสนอว่าควรให้วิชาภาษาบาลี สันสกฤต และเขมรเป็นวิชาบังคับ เพราะมีความสัมพันธ์กับภาษาและวรรณคดีไทยอย่างมาก

ส่วนวิชาบังคับเลือกได้แก่วิชาที่จำเป็นต้องรู้อย่างลึกซึ้งก่อนแยกไปตามความสนใจ เช่น วิชาวรรณกรรมท้องถิ่นหรือคติชนวิทยา วิชาภาษาศาสตร์เบื้องต้น วิชาวรรณกรรมร่วมสมัยของไทย สารนิพนธ์ เป็นต้น

สำหรับวิชาเลือกนั้นควรมีให้หลากหลายทั้งสายภาษา วรรณคดีหรือวรรณกรรม และสาขานุกรณการหรือภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ เช่นเดียวกับวิชาบังคับ เพื่อให้สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของนักศึกษา อันเป็นการตอบสนองความสนใจอย่างลึกซึ้งหรือการนำไปใช้ประกอบอาชีพได้จริง โดยควรเปิดรายวิชาที่เกี่ยวกับการสื่อสารมวลชนและรายวิชาที่เกี่ยวกับวิชาชีพให้มากขึ้น นอกจากนี้ยังอาจจัดกลุ่มวิชาเลือกให้นักศึกษาเพื่อให้นักศึกษารู้ความต้องการของตนและมีแนวทางที่ชัดเจนจะได้เลือกเรียนตามที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในอนาคต

๒.๔ ความมุ่งมั่นในกิจกรรมการเรียนการสอน

คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทยมุ่งหวังให้หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเปิดรายวิชาและเน้นให้เกิดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักศึกษามีความสามารถทั้งทางวิชาการและการลงมือปฏิบัติได้จริงควบคู่กันไป คือต้องปฏิบัติได้บนพื้นฐานของความรู้ทางวิชาการ หมายความว่ามีความสามารถทางวิชาการและนำความสามารถดังกล่าวไปปฏิบัติได้จริงจึงจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ซึ่งการนำความรู้ไปปฏิบัติได้จริงสอดคล้องกับการเรียนที่เป็นศิลปศาสตร์ กล่าวคือเป็นการเรียนทฤษฎีควบคู่หรือนำความรู้ในการประกอบอาชีพได้

คณาจารย์บางท่านเห็นว่าภาควิชาภาษาไทยควรเปิดรายวิชาและเน้นให้เกิดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักศึกษามีความสามารถทางวิชาการเป็นสำคัญ คือความสามารถทางวิชาการควรมาก่อน เพราะเป็นการวางรากฐานความรู้ให้มั่นคง ก่อน

จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ภายหลัง หากมีพื้นฐานความรู้ที่ถูกต้องแล้วก็จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในที่สุด นอกจากนี้การลงมือปฏิบัติจริงนั้นก็ขึ้นอยู่กับลักษณะของวิชานั้น ๆ ด้วยว่าเป็นวิชาที่จะนำไปปฏิบัติหรือใช้ในการประกอบอาชีพได้หรือไม่

๓. ความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิต

การสำรวจเบื้องต้นโดยแบบสอบถามปลายเปิดที่ส่งให้หัวหน้าหน่วยงานที่บัณฑิตสาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทำงานอยู่ในปัจจุบันตอบกลับมา ทำให้ได้ความเห็นของผู้ใช้บัณฑิตที่ทำงานในสายวิชาการ ๒ คน และความเห็นของผู้ใช้บัณฑิตที่ทำงานในสายวิชาชีพ ๑ คน ได้ข้อมูลดังนี้

๓.๑ ด้านคุณธรรมจริยธรรม

ผู้ใช้บัณฑิตที่ทำงานด้านวิชาการคาดหวังว่า บัณฑิตต้องมีความรับผิดชอบ มีน้ำใจ และตรงต่อเวลา และโดยผู้ใช้บัณฑิตพอใจมาก ๑ คน และไม่แสดงความพอใจหรือผิดหวังในเรื่องนี้ ๑ คน

ส่วนผู้ใช้บัณฑิตด้านวิชาชีพคาดหวังความมีจิตสำนึกสาธารณะ รู้จักการเป็นผู้ให้ เสียสละต่อส่วนรวม คิดถึงประโยชน์ของสังคมมากกว่าตนเอง และรู้สึกถึงความสำคัญของหน้าที่ในการที่จะผลิตงานที่ดีให้แก่สังคม โดยผู้ใช้บัณฑิตพอใจมากในส่วนนี้

อาจกล่าวได้ว่าผู้ใช้บัณฑิตด้านวิชาการคาดหวังคุณสมบัติที่ดีของการทำงานร่วมกับผู้อื่น อันได้แก่ รับผิดชอบ มีน้ำใจ ตรงต่อเวลา ส่วนผู้ใช้บัณฑิตด้านวิชาชีพค่อนข้างจะเน้นคุณธรรมที่เป็นภาพแบบฉบับ (stereotype) ของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในประเด็นของการมีจิตสำนึกสาธารณะและการทำประโยชน์เพื่อสังคมหรือในอีกมุมหนึ่ง อาจเป็นเพราะผู้ใช้บัณฑิตท่านนี้อยู่ในสายงานด้านสื่อสารมวลชนก็ได้

๓.๒ ด้านความรู้

ผู้ใช้บัณฑิตที่ทำงานวิชาการคาดหวังว่า บัณฑิตต้องมีความรู้รอบด้านและมีทักษะการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ โดยพอใจมาก ๑ คน และไม่แสดงความพอใจหรือผิดหวัง ๑ คน

ส่วนผู้ใช้บัณฑิตด้านวิชาชีพคาดหวังและพอใจมากในการแสดงความรู้ในด้านที่เรียนอย่างแตกฉาน สามารถใช้ความรู้และปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหา มีความรู้รอบตัวในเรื่องอื่น ๆ นอกเหนือจากที่เรียนมาโดยไม่หยุดเรียนรู้ และส่งเสริมให้เดินทาง

ไปที่ต่าง ๆ เพื่อนำความรู้เรื่องความหลากหลายในสังคมมาเข้าใจตนเอง จะเห็นว่า ผู้ใช้บัณฑิตทั้งสองด้านเห็นตรงกัน

๓.๓ ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์

ผู้ใช้บัณฑิตที่ทำงานวิชาการจำนวน ๑ คน พอใจมากในความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และไม่แสดงความพอใจหรือผิดหวัง ๑ คน

ส่วนผู้ใช้บัณฑิตด้านวิชาชีพคาดหวังการคิดอย่างมีตรรกะ มีวิสัยทัศน์ และเน้นว่าควรมีความรู้ด้านประวัติศาสตร์เป็นพื้นฐานในการพัฒนาการคิด และตอบแบบสอบถามว่า พอใจมาก

น่าสังเกตว่า ผู้ใช้บัณฑิตด้านวิชาชีพเน้นไปที่การเชื่อมโยงความรู้ข้ามสาขาวิชาด้วย

๓.๔ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ผู้ใช้บัณฑิตที่ทำงานวิชาการทั้ง ๒ คนคาดหวังว่า บัณฑิตควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เคารพความคิดผู้อื่น และเคารพความแตกต่าง และพอใจมาก

ส่วนผู้ใช้บัณฑิตด้านวิชาชีพคาดหวังว่า บัณฑิตควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีสัมมาคารวะ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เคารพความหลากหลายของมนุษย์ และเห็นประโยชน์ของสังคมมากกว่าตนเอง และพอใจมาก

มีข้อสังเกตว่า ผู้ใช้บัณฑิตด้านวิชาการต้องการคุณสมบัติในระดับของการทำงานร่วมกับผู้อื่น แต่ผู้ใช้บัณฑิตด้านวิชาชีพต้องการคุณสมบัติในระดับของอุดมการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับการทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนที่ดี

๓.๕ ความรับผิดชอบ

ผู้ใช้บัณฑิตที่ทำงานวิชาการ ๑ คน พอใจมาก และ ๑ คน ไม่แสดงความพอใจหรือผิดหวังในความรับผิดชอบของผู้ได้บังคับบัญชา

ส่วนผู้ใช้บัณฑิตด้านวิชาชีพคาดหวังทั้งความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย และต้องการคุณลักษณะที่ไม่ปิดกั้นตัวเอง กล้าที่จะแจ้งปัญหาต่อผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน รวมทั้งไม่หนีปัญหา และพอใจมากในเรื่องนี้

๓.๖ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ผู้ใช้บัณฑิตที่ทำงานวิชาการทั้ง ๒ คนไม่แสดงความพอใจหรือผิดหวังในเรื่องนี้

ส่วนผู้ใช้นิติตด้านวิชาชีพคาดหวังความรู้พื้นฐานในการทำกราฟิกดีไซน์ ความคิดสร้างสรรค์ การนำเสนองาน และการติดตามเทคโนโลยีใหม่ๆ และพอใจมากในเรื่องนี้ จะเห็นว่าผู้ใช้นิติตต้องการให้บัณฑิตมีทักษะค่อนข้างมากซึ่งสอดคล้องกับงานด้านสื่อสารมวลชนโดยเฉพาะ

๓.๗ ความรู้ความสามารถเฉพาะทาง

ผู้ใช้นิติตที่ทำงานวิชาการไม่ได้ขยายความเพิ่มเติม แต่ตอบแบบสอบถามว่าพอใจมาก ๑ คน และไม่แสดงความพอใจหรือผิดหวัง ๑ คน

ส่วนผู้ใช้นิติตด้านวิชาชีพคาดหวังความรู้รับผิดชอบอย่างสูง โดยขยายความถึงระเบียบวินัย การตรงต่อเวลา และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งอาจจะไม่ใช่คำตอบเกี่ยวกับความรู้ความสามารถโดยตรง และได้ตอบแบบสอบถามว่าพอใจมาก

จากผลการแจกแบบสอบถามข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า เนื่องจากจำนวนชุดของแบบสอบถามที่แจกไปนั้นยังน้อยมาก คือมีเพียง ๓ ชุด จึงไม่สามารถนำมาแปลความทางสถิติเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งได้ แต่อย่างไรก็ตาม การขยายความคุณสมบัติในด้านต่างๆ เป็นประโยชน์ในการนำข้อคิดและความคาดหวังของผู้ใช้นิติตมาเป็นข้อมูลร่วมกันกับความคาดหวังของนักศึกษาและคณาจารย์ เพื่อให้แง่มุมในการพัฒนาหลักสูตรกว้างขวางขึ้นต่อไป

การเปรียบเทียบหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ฉบับต่างๆ

หลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เปิดสอนตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๑๗ อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน (ปีการศึกษา ๒๕๕๔) หลักสูตรที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. ๒๕๔๐ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๗ และหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยเปรียบเทียบในประเด็นต่างๆ ดังนี้

๑. จำนวนหน่วยกิตสะสมในโครงสร้างของหลักสูตร

หลักสูตรปีการศึกษา ๒๕๓๙ และฉบับปรับปรุงแก้ไข ปี ๒๕๔๐ กำหนดให้มีหน่วยกิตสะสมไม่น้อยกว่า ๑๓๒ หน่วยกิต ต่อมาหลักสูตรปรับปรุง ปี ๒๕๔๗ และ ๒๕๕๒ ได้เพิ่มเป็น ๑๓๕ หน่วยกิต แต่ละหลักสูตรได้จัดสัดส่วนของหน่วยกิตสะสมตามองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้

องค์ประกอบที่ ๑ วิชาพื้นฐานทั่วไป/ วิชาศึกษาทั่วไป ปรากฏว่าทั้ง ๔ หลักสูตร กำหนดจำนวนไว้เท่ากันคือ ๓๐ หน่วยกิต

องค์ประกอบที่ ๒ ของโครงสร้างหลักสูตร คือ วิชาเฉพาะหรือวิชาเฉพาะด้านที่เป็นวิชาบังคับ วิชาบังคับเลือก และวิชาเลือก เช่นเดียวกันทั้ง ๔ หลักสูตร แต่มีการแบ่งกลุ่มรายวิชาและจำนวนรายวิชาในแต่ละกลุ่มแตกต่างกันเล็กน้อย กล่าวคือ หลักสูตรปี พ.ศ. ๒๕๓๙ มีวิชาเฉพาะด้าน ๖๖ หน่วยกิต โดยแบ่งเป็น วิชาบังคับ ๓๐ หน่วยกิต วิชาบังคับเลือก ๖ หน่วยกิต และวิชาเลือก ๓๐ หน่วยกิต หลักสูตรฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. ๒๕๔๐ ยังคงมีวิชาเอกในสาขาจำนวน ๖๖ หน่วยกิต และเพิ่มวิชาเอกสาขาจำนวนอีก ๖ หน่วยกิต ส่วนหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย ปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๗ ยังคงแบ่งวิชาเอกออกเป็นวิชาในสาขาและนอกสาขา สำหรับวิชาในสาขาเพิ่มจำนวนอีกเล็กน้อยเป็นจำนวน ๖๙ หน่วยกิต แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม คือ วิชาบังคับ วิชาบังคับเลือก และวิชาเลือกเช่นเดิม ส่วนวิชาเอกสาขายังคงมี ๖ หน่วยกิตดังเดิม สำหรับหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย ปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๒ ในส่วนของวิชาเอกแบ่งออกเป็นวิชาในสาขากลับมามีจำนวน ๖๖ หน่วยกิต และยังคงแบ่งเป็น ๓ กลุ่ม คือ วิชาบังคับ วิชาบังคับเลือก และวิชาเลือกในสาขา โดยเพิ่มวิชาเอกสาขานอกสาขานี้ ๙ หน่วยกิต ผู้วิจัยพบว่าในจำนวนที่กล่าวมานี้ทำให้เห็นแนวโน้มว่าหลักสูตรนี้มีจำนวนวิชาเฉพาะเพิ่มมากขึ้น และกำหนดจำนวนของวิชาบังคับและวิชาบังคับเลือกเพิ่มขึ้นด้วย ส่วนวิชาเลือกกลับมีจำนวนหน่วยกิตลดลง

องค์ประกอบที่ ๓ วิชาเลือกเสรี หลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ มี ๓๖ หน่วยกิต แตกต่างกันอย่างมากกับหลักสูตรฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. ๒๕๔๐ พ.ศ. ๒๕๔๗ และหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๒ มีจำนวนลดลงเหลือเพียง ๖ หน่วยกิตเท่านั้น

จากการเปรียบเทียบองค์ประกอบทั้ง ๓ องค์ประกอบในโครงสร้างหลักสูตรพบว่า องค์ประกอบแรก วิชาศึกษาทั่วไปมีจำนวนหน่วยกิตเท่ากัน แต่จำนวนหน่วยกิตที่กำหนดในองค์ประกอบที่ ๓ วิชาเลือกเสรีลดลง แต่ไปเพิ่มในองค์ประกอบที่ ๒ คือ วิชาเฉพาะด้าน แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรที่มีการปรับปรุงมาจนถึงหลักสูตรปัจจุบันจะมุ่งเน้นไปที่องค์ประกอบที่ ๒ คือ วิชาเฉพาะด้าน

๒. รายวิชาในหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย

การศึกษาค้างครั้งนี้ได้แบ่งกลุ่มย่อยตามลักษณะของรายวิชาได้จำนวน ๖ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวิชาสายภาษา กลุ่มวิชาสายวรรณกรรม กลุ่มวิชาทักษะ กลุ่มวิชาการศึกษาและการสอน กลุ่มวิชาการศึกษาและการสอน กลุ่มวิชาชีพ กลุ่มวิชาประยุกต์ศาสตร์^๒

ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ มีรายวิชาทั้ง ๔ กลุ่มวิชา ได้แก่ สายภาษา สายวรรณกรรม กลุ่มวิชาทักษะ และกลุ่มวิชาการศึกษาและการสอน หลักสูตรฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. ๒๕๔๐ พ.ศ. ๒๕๔๗ และ พ.ศ. ๒๕๕๒ มี ๕ กลุ่มวิชา คือเพิ่มกลุ่มวิชาประยุกต์ศาสตร์มาอีก ๑ รายวิชา

ผู้วิจัยพบว่ากลุ่มวิชาบังคับสายภาษาในหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทยทั้ง ๔ หลักสูตรมีลักษณะรายวิชาไม่แตกต่างกันมากนัก วิชาบังคับเลือกสายภาษาในหลักสูตรปี พ.ศ. ๒๕๓๙ พ.ศ. ๒๕๔๐ และ พ.ศ. ๒๕๔๗ ยังคงเป็นภาษาสันสกฤตและภาษาบาลี ส่วนหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๒ กำหนดเพิ่มภาษาเขมรขึ้นอีก ๑ รายวิชา ส่วนวิชาเลือกในหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๓๙ และ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีจำนวน ๑๐ รายวิชา แต่ในหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๗ ลดลงเหลือ ๗ รายวิชา แต่หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๒ มีจำนวนวิชาเลือกเพิ่มเป็น ๙ รายวิชา โดยมีรายวิชาที่เพิ่มมาใหม่ ๒ รายวิชา คือ ถ้อยคำสำนวนในภาษาไทย และภาษาไทยระดับข้อความ ส่วนวิชาวิวัฒนาการของภาษาไทยที่ตัดออกจากหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๔๗ ในหลักสูตรปรับปรุง

^๒ การศึกษาค้างครั้งนี้กำหนดให้กลุ่มวิชาประยุกต์ศาสตร์ หมายถึง กลุ่มรายวิชาที่ต้องนำความรู้ของศาสตร์อื่นหรือองค์ความรู้ในสาขาวิชาอื่นมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาภาษาและวรรณกรรมไทย เป็นลักษณะของการบูรณาการความรู้

พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้นำกลับมาบรรจุไว้ในหลักสูตรตามเดิม และวิชาภาษาเขมร ๑ นั้นได้เปลี่ยนจากกลุ่มวิชาเลือกไปเป็นกลุ่มวิชาบังคับเลือก

จะเห็นได้ว่ากลุ่มวิชาสายภาษาในแต่ละหลักสูตรจะมีจำนวนรายวิชาไม่แตกต่างกันมากนัก มีเพียงการจัดกลุ่มรายวิชาตามลักษณะโครงสร้างทางภาษา และเพิ่มรายวิชาใหม่หรือเปลี่ยนกลุ่มวิชาจากวิชาเลือกไปเป็นวิชาบังคับเลือกเท่านั้น

สำหรับกลุ่มวิชาบังคับสายวรรณกรรมพบว่าทั้ง ๔ หลักสูตรมีจำนวนรายวิชาบังคับเท่ากัน คือ ๔ รายวิชา แต่ในหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๗ และหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๒ มีการเปลี่ยนแปลงชื่อรายวิชาและปรับเนื้อหาบางส่วน และปรับชื่อรายวิชาจากคำว่า “วรรณคดี” เป็น “วรรณกรรม” เท่านั้น ส่วนวิชาบังคับเลือกในหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๓๙ และ พ.ศ. ๒๕๔๐ มีจำนวน ๒ รายวิชาแต่หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๔๗ กลับไม่มีการกำหนดวิชาบังคับเลือกสายวรรณกรรมเลย แต่หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๒ กลับมากำหนดวิชาบังคับเลือก ๒ รายวิชาอีกครั้ง คือ วรรณกรรมร้อยแก้วของไทยและวรรณกรรมร้อยกรองของไทยซึ่งเป็นรายวิชาเดิม สำหรับวิชาเลือกพบว่ามีจำนวนรายวิชาแตกต่างกันในแต่ละหลักสูตร เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการแบ่งเนื้อหาวิชาจากการใช้เกณฑ์แบ่งตามยุคสมัยมาเป็นเกณฑ์อื่น เช่น ประเภทรูปแบบ หรือวัตถุประสงค์ในการเขียนงานวรรณกรรมก็ทำให้หลักสูตรสามารถแบ่งรายวิชาสายวรรณกรรมได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น

กลุ่มรายวิชาทักษะมีลักษณะวิชาเป็น ๒ กลุ่ม คือ วิชาบังคับและวิชาเลือก พบว่าเนื้อหาที่พัฒนาทักษะการอ่าน ทักษะการพูด และที่เน้นหนักคือรายวิชาที่เน้นการพัฒนาทักษะด้านการเขียน รายวิชาในกลุ่มการศึกษาและการสอนเป็นรายวิชาที่อยู่ในกลุ่มของวิชาเลือก และมีแนวโน้มลดจำนวนลง โดยเฉพาะรายวิชาทางด้านการศึกษา เช่น ประวัติและปรัชญาการศึกษาไทย แต่วิชาที่เพิ่มขึ้นคือรายวิชาที่เน้นด้านการสอน โดยเฉพาะวิธีสอนดังที่พบในหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๒ จำนวน ๒ รายวิชา คือ วิชาวิธีสอนภาษาไทยแก่ชาวต่างประเทศ และวิชาวิธีสอนภาษาและวรรณกรรมไทย

รายวิชาในกลุ่มวิชาประยุกต์ศาสตร์เริ่มเปิดในหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทยฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. ๒๕๔๐ คือ วิชาวัฒนธรรมไทยจากวรรณกรรม ต่อมาในหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้เพิ่มจำนวนเป็น ๕ รายวิชา โดยกำหนดให้เป็นรายวิชาบังคับ ๑ รายวิชา

สำหรับรายวิชาในกลุ่มวิชาชีพพบว่าปรากฏเฉพาะในหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๕๒ เพียง ๑ รายวิชาเท่านั้น คือ วิชาภาษาไทยเพื่อบรรณารักษกิจ

จากการเปรียบเทียบรายวิชาใน ๔ หลักสูตร มีประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ คือทั้ง ๔ หลักสูตรให้ความสำคัญกับรายวิชาในกลุ่มวิชาสายภาษา วรรณกรรม โดยกำหนดให้เป็นวิชาบังคับ วิชาบังคับเลือก และวิชาเลือก และกลุ่มวิชาด้านทักษะ กำหนดให้เป็นวิชาบังคับและวิชาเลือก หลักสูตรที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้ความสำคัญกับกลุ่มวิชาสายการสอนลดลง โดยมุ่งเน้นด้านการปฏิบัติ โดยกำหนดให้อยู่ในกลุ่มของวิชาเลือกเท่านั้น ในยุคหลังได้เริ่มกำหนดให้มีรายวิชาในกลุ่มประยุกต์ศาสตร์ และได้ให้ความสำคัญมากขึ้น โดยการเพิ่มจำนวนรายวิชาและยังมีการกำหนดให้เป็นวิชาบังคับอีกด้วย กระทั่งหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๕๒ ปรากฏวิชาในกลุ่มวิชาชีพเพิ่มขึ้นมา

การเปรียบเทียบหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทยกับสถาบันการศึกษาต่างๆ

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทยของสถาบันการศึกษาต่างๆ จะขอกล่าวถึงหลักสูตรที่เปิดสอนวิชาเอกภาษาไทยจากสถาบันอุดมศึกษา ๗ กลุ่ม^๓ คือ มหาวิทยาลัยสังกัดทบวงเดิม วิทยาลัยชุมชน มหาวิทยาลัยเอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยสงฆ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล รวม ๒๓ หลักสูตร เพื่อศึกษาในประเด็นต่างๆ อันได้แก่ การกำหนดชื่อของหลักสูตร จำนวนหน่วยกิตสะสม กลุ่มรายวิชา จำนวนรายวิชาในกลุ่มวิชาต่างๆ การกำหนดเนื้อหาของหลักสูตร และการแบ่งลักษณะรายวิชา เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๕๒

๑. การกำหนดชื่อของหลักสูตร

หลักสูตรต่าง ๆ มีการกำหนดชื่อหลักสูตรชัดเจนว่ามีเนื้อหารวมทั้งสาขาวิชาภาษาและวรรณคดีไทย เช่น หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวรรณคดีไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แต่ก็ยังพบว่าบางหลักสูตรกำหนดชื่อหลักสูตรแยกภาษาและวรรณคดีออกจากกัน เช่น หลักสูตร

^๓ แบ่งตามการแบ่งหมวดมหาวิทยาลัย/สถาบัน ตามระบบของ TDC

ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวรรณคดี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นอกจากนี้ยังพบชื่อหลักสูตรที่มุ่งเน้นวิชาการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เช่น หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อนวัตกรรมและการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่น่าสนใจคือชื่อหลักสูตรที่แสดงว่ามีการประยุกต์ความรู้เพื่อเชื่อมโยงความรู้ทางภาษาไทยเข้ากับศาสตร์อื่นๆ เช่น หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยประยุกต์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และสาขาวิชาภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย ที่ปรากฏในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยและวัฒนธรรมไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาพบชื่อหลักสูตรแบบที่แสดงให้เห็นว่ามีรายวิชาทั้งภาษาและวรรณคดีไทยมากที่สุดเป็นจำนวน ๑๔ หลักสูตร คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๘๗ โดยที่ชื่อหลักสูตรที่แสดงให้เห็นการเชื่อมโยงความรู้ทางภาษาไทยกับศาสตร์อื่นนั้นพบน้อยที่สุด

๒. จำนวนหน่วยกิตสะสมในโครงสร้างของหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย

การศึกษาพบว่าจำนวนหน่วยกิตสะสมจากหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทยจำนวน ๒๓ หลักสูตร มีโครงสร้างที่มีจำนวนหน่วยกิตมากที่สุด คือ ๑๖๓ หน่วยกิต และน้อยที่สุดคือ ๑๒๗ หน่วยกิต และจำนวนหน่วยกิตของหลักสูตรต่างๆ ซึ่งที่นิยมมากที่สุดคือจำนวนหน่วยกิตสะสมไม่น้อยกว่า ๑๓๐ หน่วยกิต ซึ่งปรากฏอยู่ในหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทยจำนวน ๕ หลักสูตร ดังนั้นเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบโครงสร้างหลักสูตร จากหลักสูตรที่มีจำนวนหน่วยกิตสะสมมากที่สุดจนถึงหลักสูตรที่มีหน่วยกิตสะสมน้อยที่สุด จะเห็นได้ว่าจำนวนหน่วยกิตปานกลางจะอยู่ที่ประมาณ ๑๓๗ ถึง ๑๓๘ หน่วยกิต

๓. กลุ่มรายวิชาที่กำหนดในหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย

ผู้วิจัยพบว่าลักษณะของรายวิชาในหลักสูตรที่ศึกษาสามารถแบ่งได้เป็น ๖ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวิชาสายภาษา กลุ่มวิชาสายวรรณกรรม กลุ่มวิชาทักษะ กลุ่มวิชาการศึกษาและการสอน กลุ่มวิชาชีพ กลุ่มวิชาประยุกต์ศาสตร์ ดังนี้

กลุ่มวิชาสายภาษามีปรากฏทั้งที่เน้นศึกษาทฤษฎี เช่น วิชาอรรถศาสตร์เบื้องต้น และที่มีเนื้อหาทางด้านโครงสร้างภาษา เช่น วิชาโครงสร้างของภาษาไทย วิชาคำและประโยคในภาษาไทย นอกจากนี้ยังมีรายวิชามุ่งศึกษาเกี่ยวกับภาษาในช่วงเวลาต่างๆ เช่น วิชาภาษาไทยปัจจุบัน วิชาภาษาไทยสมัยต่างๆ มุ่งศึกษาภาษาตามภูมิภาค หรือการนำไปใช้ เช่น วิชาภาษาถิ่น วิชาภาษามาตรฐาน มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของภาษา เช่น วิชาวิวัฒนาการของภาษาไทย กลุ่มวิชาสายภาษานี้ยังมีการศึกษาภาษาต่างประเทศที่สัมพันธ์กับภาษาไทยด้วย โดยเฉพาะภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต หรือภาษาเขมร โดยศึกษาทั้งในเรื่องเกี่ยวกับคำ วลี ประโยค ที่เกี่ยวข้องกับภาษาไทย นอกจากนี้ยังพบวิชาภาษาเวียดนาม วิชาภาษาพม่า วิชาภาษาเกาหลี และวิชาภาษาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกด้วย กลุ่มรายวิชาที่ศึกษาความสัมพันธ์ของภาษาไทยกับศาสตร์อื่น เช่น วิชาภาษาไทยเชิงศิลปวัฒนธรรม กลุ่มรายวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับอักษรและอักษรวิธีของตัวอักษรที่มีความสัมพันธ์กับภาษาไทย เช่น วิชาอักษรจาร เป็นต้น

กลุ่มวิชาสายวรรณกรรมมีทั้งที่มุ่งให้ความรู้ทั่วไปทางวรรณคดีหรือวรรณกรรม เช่น วิชาความรู้ทั่วไปทางวรรณคดีไทย และที่ศึกษาทฤษฎีต่างๆ ทางวรรณคดีหรือวรรณกรรม เช่น วิชาทฤษฎีและแนวทางในการวิจารณ์วรรณคดี รวมไปถึงกลุ่มรายวิชาที่ศึกษาพัฒนาการของวรรณคดีหรือวรรณกรรม เช่น วิชาพัฒนาการของวรรณกรรมไทย รายวิชาที่ศึกษาวรรณคดีหรือวรรณกรรมตามประเภทเนื้อหา เช่น วิชาวรรณกรรมการเมือง วิชาวรรณกรรมพุทธศาสนา ตามประเภทของลักษณะการประพันธ์ เช่น วิชาร้อยกรองไทย ตามลักษณะเด่น เช่น วิชาวรรณคดีเอกของไทย ตามจุดมุ่งหมาย เช่น วิชาวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น ตามที่มา เช่น วิชาวรรณกรรมอาเซียน ตามช่วงเวลาหรือตามสมัยต่างๆ เช่น วิชาวรรณกรรมสมัยสุโขทัย วิชาวรรณกรรมสมัยอยุธยา ตามบุคคล เช่น วิชาวรรณกรรมเจ้าพระยาพระคลัง วิชาวรรณกรรมสุนทรภู่ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มรายวิชาที่ศึกษาความสัมพันธ์ของวรรณกรรมกับศาสตร์อื่น เช่น วิชาวรรณคดีกับสังคม วิชาวรรณกรรมไทยกับสังคมและการเมือง กลุ่มรายวิชาที่ศึกษาความสัมพันธ์หรืออิทธิพลของวรรณกรรมต่างชาติกับวรรณกรรมไทย เช่น วิชาอิทธิพลวรรณกรรมต่างประเทศต่อวรรณกรรมไทย เป็นต้น

กลุ่มวิชาทักษะเน้นพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน กลุ่มที่เน้นการฟังและการพูด เช่น วิชาการฟังและการพูดภาษาไทย พัฒนาทักษะการฟังและการพูด การพูด และการฟังเพื่อประสิทธิผล เป็นต้น กลุ่มการอ่าน มีทั้งที่เป็นการอ่านทั่วไป เช่น วิชาความรู้ทั่วไปในการอ่าน วิชาศิลปะการอ่าน หรือที่เน้นการอ่านเพื่อการประยุกต์ใช้ เช่น วิชาการอ่านตีบท วิชาการอ่านตีความ วิชาการอ่านเพื่อถอดรหัสความคิด ส่วนวิชากลุ่มการเขียน มีทั้งการเขียนทั่วไป เช่น วิชาความรู้ทั่วไปในการเขียน วิชาการพัฒนาทักษะการเขียน และวิชาที่เน้นการเขียนเฉพาะด้าน เช่น วิชาการเขียนบทวิจารณ์วรรณกรรม วิชาการเขียนบทความ วิชาการเขียนบันเทิงคดีร้อยแก้ว วิชาการแต่งเรื่องสั้น การเขียนสารและสุนทรพจน์ การเขียนในสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นต้น

กลุ่มวิชาการศึกษาและการสอน กลุ่มรายวิชานี้เน้นด้านการสอนวิชาภาษาไทยทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมทั้งกลุ่มรายวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับสื่อที่ใช้เพื่อการเรียนการสอนภาษาไทยด้วย เช่น วิชาแบบเรียนภาษาไทย วิชาพัฒนาการแบบเรียนภาษาไทย วิชาหลักการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาที่สอง วิชาสื่อและนวัตกรรมการสอนภาษาไทย เป็นต้น

กลุ่มวิชาชีพมีทั้งวิชาชีพเกี่ยวกับงานจัดทำวารสารหรือหนังสือ เช่น วิชาการเขียนเพื่องานนิตยสาร วิชาการเขียนในหน้าหนังสือพิมพ์ วิชาชีพเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจ เช่น วิชาการสื่อสารเพื่อการเจรจาต่อรอง วิชาชีพเกี่ยวกับการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ เช่น วิชาการเขียนเพื่อการประชาสัมพันธ์ วิชาการเขียนเพื่อสื่อกระจายเสียงและสื่อออนไลน์ วิชาชีพเกี่ยวกับงานสำนักงาน เช่น วิชาภาษาไทยสำหรับงานเลขานุการ วิชาทักษะภาษาไทยในงานเลขานุการ เป็นต้น

กลุ่มวิชาประยุกต์ศาสตร์ต้องอาศัยความรู้ในศาสตร์หรือองค์ความรู้อื่นมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ภาษาและวรรณกรรมไทย เป็นลักษณะการบูรณาการความรู้ และ/หรือกลุ่มวิชาที่เน้นศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญา เช่น วิชาการพัฒนานวัตกรรมการทางภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร วิชาคติชนวิทยาปริทัศน์ เป็นต้น

๔. การเปรียบเทียบจำนวนรายวิชาในกลุ่มวิชาต่าง ๆ

จำนวนรายวิชาในแต่ละหลักสูตรมีความหลากหลายในแง่ของการกำหนดเป็นวิชาบังคับ บังคับเลือกและวิชาเลือก ผลการศึกษาพบว่า จำนวนหน่วยกิตสูงสุดของ

วิชาบังคับคือ ๖๖ หน่วยกิต และต่ำสุดคือ ๒๑ หน่วยกิต วิชาบังคับเลือก จำนวน หน่วยกิตสูงสุดคือ ๙ หน่วยกิต และต่ำสุดคือ ๓ หน่วยกิต ในส่วนของวิชาเลือก จำนวนหน่วยกิตสูงสุดคือ ๔๕ หน่วยกิต และต่ำสุดคือ ๖ หน่วยกิต และยังพบว่าจำนวน วิชาเลือกในแต่ละสถาบันกำหนดมีจำนวนแตกต่างกันมาก บางหลักสูตรมีจำนวนรายวิชา มากที่สุดถึง ๖๑ รายวิชาโดยให้เลือกรเรียน ๔๕ หน่วยกิต และน้อยที่สุด ๙ รายวิชา โดยให้เลือกรเรียน ๖ หน่วยกิต

๕. การกำหนดเนื้อหาของหลักสูตร

การศึกษาค้นคว้าพบว่า หลักสูตรต่างๆ มีการจัดกำหนดเนื้อหาแบบกำหนด แขนงวิชา และไม่กำหนดแขนงวิชาหลักสูตรแบบกำหนดแขนงวิชา มักแสดงจุดมุ่งหมาย ไว้อย่างชัดเจน จึงเอื้อให้นักศึกษาตัดสินใจเลือกศึกษาในแขนงวิชาที่ตนสนใจหรือให้ สอดคล้องกับการเลือกอาชีพภายหลังสำเร็จการศึกษา แขนงวิชาที่พบมีแขนงวิชาการใช้ ภาษา แขนงวิชาภาษาและวรรณกรรม แขนงภาษาไทยเชิงภาษาศาสตร์ แขนงวิชา ภาษาไทยในงานอาชีพ แขนงวิชาภาษาเพื่อวรรณศิลป์ แขนงวิชาภาษาเพื่ออาชีพ หลักสูตรแบบไม่กำหนดแขนงวิชา มักไม่กำหนดหรือจัดกลุ่มรายวิชาไว้อย่างเฉพาะ เจาะจง หากแต่จะกำหนดเฉพาะจำนวนหน่วยกิตของวิชาบังคับ วิชาบังคับเลือก และ วิชาเลือกไว้ให้นักศึกษาเลือกศึกษาได้ตามความสนใจของตน

๖. การแบ่งลักษณะของรายวิชา

หลักสูตรที่สอนวิชาเอกภาษาไทยประกอบไปด้วยวิชาบังคับ วิชาบังคับเลือก และวิชาเลือก ซึ่งมีลักษณะที่น่าสนใจดังนี้

วิชาบังคับในบางหลักสูตรได้แบ่งกลุ่มไว้อย่างชัดเจนให้นักศึกษาเลือกศึกษา จากสารวิชาต่างๆ ดังเช่น สารที่ ๑ หลักการใช้ภาษาไทย สารที่ ๒ ภาษาไทยเพื่อ การสื่อสาร สารที่ ๓ ภาษา วรรณกรรม และวัฒนธรรม และสารที่ ๔ ภาษาเพื่อ การเรียนรู้และพัฒนา เป็นต้น จำนวนวิชาบังคับในกลุ่มวิชาสายภาษาที่ส่วนใหญ่ คือ ๓ รายวิชา ประกอบด้วยรายวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับภาษาศาสตร์เบื้องต้น หลักภาษาไทยหรือ ลักษณะภาษาไทย ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย และภาษากับสังคมและวัฒนธรรม ส่วนใหญ่จำนวนวิชาบังคับกลุ่มวิชาสายวรรณกรรมคือ ๒-๕ รายวิชา ประกอบด้วย

รายวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานทางวรรณคดี พัฒนาการทางวรรณคดีและวรรณกรรม การวิจารณ์วรรณกรรม วรรณกรรมเปรียบเทียบ และวรรณกรรมปัจจุบัน จำนวนวิชาบังคับกลุ่มวิชาทักษะที่พบมาก คือ ๔ รายวิชา ประกอบด้วยรายวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับหลักและศิลปะการพูด การอ่านและการเขียนเชิงวิชาการ การเขียนภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร และการพัฒนาทักษะการเขียน จำนวนวิชาบังคับกลุ่มวิชาการศึกษาและการสอน และกลุ่มวิชาชีพนั้นพบว่ามีเพียง ๑ รายวิชาเท่านั้น ส่วนจำนวนวิชาบังคับกลุ่มวิชาประยุกต์ศาสตร์พบว่ามี ๓-๕ รายวิชา โดยศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย คติชนวิทยา เป็นต้น

วิชาบังคับเลือกมักเป็นวิชาที่หลักสูตรกำหนดขึ้นเพื่อควบคุมให้นักศึกษาได้ศึกษารายวิชาที่จะเป็นประโยชน์หรือมีความจำเป็นต่อความรู้ความสามารถที่นักศึกษาจะได้รับการฝึกฝนและพัฒนา โดยมีโอกาสเลือกรายวิชาจากกลุ่มวิชาที่หลักสูตรคัดสรรแล้วว่าต้องศึกษา เช่น กำหนดรายวิชาไว้ ๓ รายวิชา แต่นักศึกษาต้องเลือกเรียน ๒ รายวิชาจากกลุ่มรายวิชาที่กำหนดไว้ แต่ในการวิจัยกลับพบว่าวิชาบังคับเลือกจะมีจำนวนหน่วยกิตน้อย อีกทั้งหลักสูตรส่วนใหญ่ก็ไม่นิยามกำหนดรายวิชาบังคับเลือกอีกด้วย

วิชาเลือกหรือวิชาเอกเลือกมี ๒ ลักษณะ คือ แบบแบ่งกลุ่มและแบบไม่แบ่งกลุ่ม การกำหนดวิชาเลือกโดยแบ่งเป็นกลุ่มวิชาต่างๆ เพื่อให้ให้นักศึกษาเลือกศึกษารายวิชาในกลุ่มที่ตนเองสนใจแบบมีกรอบทิศทางที่ชัดเจนมากกว่าแบบกำหนดวิชาเลือกที่มีความหลากหลายโดยไม่จำกัดกลุ่ม แม้ว่าแบบหลังนี้จะเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาเลือกรายวิชาที่ตนเองสนใจและมีข้อดีกว่า คือนักศึกษามีอิสระ ผู้วิจัยยังพบว่าวิชาเลือกจะมีจำนวนรายวิชาต่างๆ ที่กำหนดให้นักศึกษาเลือกศึกษามีจำนวนประมาณ ๒๕-๔๐ รายวิชา โดยมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับกลุ่มวิชาสายภาษา กลุ่มวิชาสายวรรณกรรม กลุ่มวิชาทักษะ กลุ่มวิชาการศึกษาและการสอน กลุ่มวิชาชีพ และกลุ่มวิชาประยุกต์

ผู้วิจัยเห็นว่าวิชาเลือกเป็นวิชาที่หลักสูตรมุ่งให้เสริมศักยภาพเฉพาะด้านของผู้เรียนได้มาก และในหลักสูตรปัจจุบันผู้เรียนได้รับโอกาสในการเลือกเรียนวิชาที่ตนเองสนใจ หรือวิชาที่จะเพิ่มความสามารถเฉพาะทางให้แก่ตนเองได้มากขึ้น นอกจากนี้ยัง

พบว่ากลุ่มวิชาเลือกของหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทยส่วนใหญ่มักเป็นวิชาในกลุ่มวิชาทักษะและกลุ่มวิชาที่พหุมากกว่ากลุ่มวิชาอื่นๆ (ยกเว้นหลักสูตรที่ศึกษาเฉพาะภาษาไทยหรือวรรณคดี) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีความต้องการบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถที่ตรงสาขาอาชีพต่างๆ จึงทำให้แต่ละหลักสูตรต้องกำหนดรายวิชาต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการใช้ประโยชน์จากรายวิชาต่างๆ ในการทำงานอาชีพต่าง ๆ หรือเป็นส่วนหนึ่งของอาชีพได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้น สถาบันการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนรายวิชาต่างๆ ตามความถนัดและความสนใจที่กว้างขวางจึงเป็นการสนองความต้องการส่วนบุคคลและสังคมได้มากขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย

ผลการศึกษาพบว่าหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทยคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนมีความหลากหลาย หลักสูตรมีการปรับตัวให้เนื้อหาวิชาเน้นไปในทางการพัฒนาทักษะประยุกต์ใช้ข้ามศาสตร์ หรือประยุกต์เพื่ออาชีพมหาชน แม้วิชาแกนหลักอย่างภาษาและวรรณคดีไทยจะยังคงได้รับความสำคัญในกลุ่มวิชาบังคับมากกว่า แต่หลักสูตรที่มุ่งใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารและหลักสูตรที่เชื่อมโยงความรู้ทางภาษาไทยเข้ากับศาสตร์อื่นก็ยังมีปรากฏให้เห็นได้ในหลายสถาบัน การศึกษาครั้งนี้จึงทำให้มองเห็นภาพรวมของหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย ตลอดจนแนวทางพัฒนาหลักสูตร ไม่ว่าจะเป็นในการแบ่งกลุ่มหรือกำหนดรายวิชาและจำนวนรายวิชาของหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทยให้เหมาะสมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ซึ่งข้อมูลดังกล่าวนี้อาจเป็นประโยชน์ทำให้เห็นแนวโน้มของการจัดการหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทยได้ในอนาคต

สรุป

การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีความพยายามในการพัฒนาเพื่อบรรลุเป้าหมายหลักตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แต่แนวคิดการจัดหลักสูตรที่ใช้ผลลัพธ์เป็นฐานยังไม่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด

เนื้อหาของหลักสูตรทั้งในอดีตและปัจจุบันยังคงให้ความสำคัญกับรายวิชาด้านเนื้อหาสาระมากกว่าวิชาทักษะ ส่วนรายวิชาที่เน้นด้านการประยุกต์ความรู้กับศาสตร์ต่าง ๆ และการประกอบอาชีพนั้น แม้จะมีการพัฒนาให้มีจำนวนมากและหลากหลายขึ้นกว่าเดิม แต่ก็ยังคงถูกกำหนดไว้เป็นเรื่องราว ดังจะเห็นได้จากการกำหนดวิชาเหล่านี้ให้เป็นเพียงวิชาเลือกส่วนใหญ่ ทิศทางนี้แม้จะยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและนายจ้างแต่ก็เป็นที่พอใจของผู้สอน

อย่างไรก็ดีแนวทางการพัฒนาดังกล่าวมีทั้งความเหมือนและความต่างกับหลักสูตรของสถาบันอื่น ๆ ในปัจจุบันพบว่าหลักสูตรภาษาไทยมีแนวโน้มที่จะสร้างความชัดเจนในเรื่องของการพัฒนาผู้เรียนเข้าสู่ทักษะการประกอบอาชีพและการประยุกต์ใช้ความรู้แบบบูรณาการมากขึ้น สะท้อนให้เห็นความเคลื่อนไหวของกระแสการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามกรอบแนวคิดการจัดหลักสูตรโดยใช้ผลลัพธ์เป็นฐานอันน่าจะเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์ในการจัดหลักสูตรระดับปริญญาตรีในอนาคตต่อไป

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๔๒). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ, องค์การ. *The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๕๔, จาก <http://www.unesco.org/new/en>
- อวีวรรณ โยคิน. (๒๕๕๕). *การศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education)*. สืบค้นเมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๕, จาก http://www.kroobannok.com/board_view.php
- อรัญ บัวศรี. (๒๕๔๒). *ทฤษฎีหลักสูตร: การออกแบบหลักสูตรและพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพฯ: ธนรัช.
- น้ำชาติ. *ปัญญาจอมเทียน*. สืบค้นเมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๓, จาก www.khaosod.co.th_view_news/p24
- พระราชกฤษฎีกาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๓, จาก www.moe.go.th/main2/plan/p-r-b42-01.htm.
- มหาวิทยาลัยทักษิณ. (๒๕๕๔). *หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๔, จาก http://www.tsu.ac.th/tsuco/UserFiles/File/files_data/5_10%20C.pdf
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กองบริการการศึกษา. (๒๕๕๔). *ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในกำกับของรัฐ*. สืบค้นเมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๔, จาก <http://www.tu.ac.th/org/ofrector/person/news/tuact/index.htm>
- รัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, องค์การ. (๒๐๑๐). *Southeast Asian Ministers of Education Organization (SEAMEO)*. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๕๔, จาก <http://www.seameo.org/>
- วารินทร์ แก้วอุไร และคณะ. (๒๕๔๓). *การพัฒนารูปแบบการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้*. วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร, ๑๒, ๔๓-๕๗.
- วินัย วีระพัฒนานนท์. (๒๕๔๓). *รายงานการวิจัยเอกสารเรื่องหลักเกณฑ์และรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่พึงประสงค์ในระดับบัณฑิตศึกษา*. กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัย.
- สรุป "แถลงการณ์จอมเทียน" ฟุ้งเป้าสร้างความเสมอภาค หนุนจัดการศึกษาในสถานการณ์ขัดแย้ง. *ASTV. ผู้จัดการออนไลน์*. สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๔, จาก www.manager.co.th/QoL_ViewNews
- สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (๒๕๕๕). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF: HEQ)*. สืบค้นเมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๕, จาก <http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/news/news6.php>